

The Development of Academic Achievement and Participatory Learning Behaviors on “Our Community” through the Learning Together (LT) Collaborative Learning Technique for Grade 3 Students.

Narisa Khrutram

Rajabhat Maha Sarakham University

E-mail: narisakhrutram9@gmail.com

Piyaluk Potiwan

Rajabhat Maha Sarakham University

E-mail: piyaluk.po@rmu.ac.th

Arun Suikraduang

Rajabhat Maha Sarakham University

E-mail: arun.suikraduang@gmail.com

Received	Reviewed	Revised	Accepted
27/05/2026	02/06/2026	04/06/2026	24/06/2026

Abstract

Background and Aims: Due to instructional problems in geography education for Grade 3 students, where students lacked teamwork and communication skills, resulting in a lack of interest in learning and low academic achievement. Therefore, the researcher aimed to apply the Learning Together (LT) cooperative learning management approach to enhance academic achievement and promote students' participatory behavior more effectively.

Methodology: The research sample consisted of 27 Grade 3 students from Banphaengnongnuea School in the 2022 academic year, obtained through cluster random sampling. The experimental instruments were 10 learning activity plans on "Our Community" with an average appropriateness score between 4.59 and 4.76, representing the highest level. The data collection instruments included a 30-item, 3-option multiple-choice learning achievement test with a total reliability of 0.96, and a 15-item, 5-point rating scale assessment form for participatory behavior across 3 dimensions with an IOC

range of 0.60–1.00. Data were analyzed using percentage, mean, standard deviation, and dependent samples t-test.

Results: The learning achievement of students taught through the LT cooperative learning activities was statistically higher after the intervention than before at the .05 significance level. Additionally, the participatory behavior of students learning with the LT cooperative learning activities was overall at the highest level. ($\bar{X} = 4.60, S.D. = 0.44$)

Conclusion: Learning management using the LT cooperative learning technique is a student-centered approach that aligns with social constructivist theory and the principle of positive interdependence. The group process, which emphasizes interaction and clear role distribution, not only enables learners to understand the content deeply but also effectively promotes their social skills and collaboration.

Keyword: Cooperative learning activities; Learning Together (LT) technique; Learning achievement; Participatory behavior

การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ชุมชนของเรา โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค LT ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

นริสา ครุฑรัมย์

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

อีเมล: narisakhrutram9@gmail.com

ปิยลักษณ์ โพธิ์วรรณ

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

อีเมล: piyaluk.po@rmu.ac.th

อรุณ ชูยกระเดื่อง

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

อีเมล: arun.suikraduang@gmail.com

บทคัดย่อ

ภูมิหลังและวัตถุประสงค์: จากสภาพปัญหาการเรียนรู้สาระภูมิศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ขาดทักษะการทำงานกลุ่มและการสื่อสาร ส่งผลให้ผู้เรียนขาดความสนใจเรียนและมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ ผู้วิจัยจึงมุ่งนำการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค LT มาประยุกต์ใช้เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและส่งเสริมพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ระเบียบวิธีการวิจัย: กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 27 คน โรงเรียนบ้านแพงหนองเหนือ ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง คือ แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องชุมชนของเรา จำนวน 10 แผน ซึ่งมีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมของแผนอยู่ระหว่าง 4.59-4.76 อยู่ในระดับมากที่สุด และเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ชนิดเลือกตอบ 3 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ มีความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.96 และแบบประเมินพฤติกรรมการมีส่วนร่วม ชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ จำนวน 15 ข้อ แบ่งออกเป็น 3 ด้าน โดยมีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.60-1.00 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติทดสอบทีแบบกลุ่มไม่อิสระ (Dependent Samples t-test)

ผลการวิจัย: ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค LT หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของนักเรียนที่เรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค LT อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.60, S.D. = 0.44$)

สรุปผล: การจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค LT เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญซึ่งสอดคล้องทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์เชิงสังคมและหลักการพึ่งพาอาศัยกันเชิงบวก โดยกระบวนการกลุ่มที่

เน้นปฏิสัมพันธ์และการแบ่งบทบาทหน้าที่อย่างชัดเจนนี้ ไม่เพียงแต่ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาได้อย่างลึกซึ้ง แต่ยังส่งเสริมทักษะทางสังคมและการทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: การเรียนรู้แบบร่วมมือ; เทคนิค LT; ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน; พฤติกรรมการมีส่วนร่วม

บทนำ

ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในยุคปัจจุบัน แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 ได้มุ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยเฉพาะการบ่มเพาะทักษะในศตวรรษที่ 21 ที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต ได้แก่ ทักษะการสื่อสาร ทักษะการทำงานร่วมกัน และทักษะการคิดวิเคราะห์ ซึ่งทักษะระดับสูงเหล่านี้สามารถส่งเสริมให้เกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพผ่านกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม โดยเฉพาะในสาระภูมิศาสตร์ที่มีเนื้อหาว่าด้วยปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยกระบวนการคิดวิเคราะห์สถานการณ์รอบตัว ควบคู่กับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้สื่อสาร แลกเปลี่ยนมุมมอง และฝึกกระบวนการทำงานร่วมกันเป็นทีมในการแก้ปัญหา (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

ด้วยความสำคัญดังกล่าว หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 จึงได้กำหนดสมรรถนะสำคัญของผู้เรียนเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงนี้ โดยมุ่งเน้นความสามารถในการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา และการใช้ทักษะชีวิต (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) ซึ่งเป็นคุณลักษณะที่ช่วยพัฒนาผู้เรียนให้เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม ตลอดจนสามารถปรับตัวและปฏิบัติตนในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างเป็นสุข อย่างไรก็ตาม แม้หลักสูตรจะมุ่งเน้นความสำคัญของการสร้างสมรรถนะเหล่านี้ แต่ในการจัดการเรียนรู้จริงในสถานศึกษายังพบช่องว่างและอุปสรรคสำคัญ โดยเฉพาะปัญหาในระดับชั้นเรียนที่กระบวนการพัฒนาสมรรถนะด้านการสื่อสารและการทำงานกลุ่มของผู้เรียนยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร ซึ่งสะท้อนผ่านสภาพปัญหาเชิงลึกในห้องเรียนปัจจุบัน

จากการศึกษาสภาพปัญหาการเรียนการสอนในสาระภูมิศาสตร์ พบว่าครูผู้สอนส่วนใหญ่ยังเน้นการจัดการเรียนรู้แบบบรรยายที่มีเนื้อหาซับซ้อนและเข้าใจยาก โดยยึดครูเป็นศูนย์กลางมากกว่าการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ฝึกพูดและลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง ลักษณะการสอนดังกล่าวส่งผลกระทบโดยตรงต่อผู้เรียนใน 2 ประเด็นหลัก ประเด็นแรกคือ ปัญหาด้านการสื่อสาร ผู้เรียนขาดความมั่นใจในการแสดงออกและขาดทักษะการสื่อสารเพื่อถ่ายทอดความรู้ ประเด็นที่สองคือ ปัญหาการทำงานกลุ่ม ผู้เรียนขาดทักษะกระบวนการทำงานร่วมกัน ขาดความเป็นผู้นำ ตลอดจนการมอบหมายงานและความรับผิดชอบภายในกลุ่ม ส่งผลให้ผู้เรียนเกิดความเบื่อหน่าย ไม่สนใจเรียน และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ ซึ่งสอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนบ้านแพนหนองเหนือ ที่การจัดกิจกรรมการเรียนรู้สาระภูมิศาสตร์ยังไม่บรรลุผลตามเป้าหมาย โดยสะท้อนจากรายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา (SAR) ปี

การศึกษา 2564 ที่ระบุว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษาฯ ของนักเรียนยังมีคะแนนเฉลี่ยในระดับที่ต่ำ (โรงเรียนบ้านแพนหนองเหนือ, 2564)

ผลจากรายงาน SAR ดังกล่าวพบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระภูมิศาสตร์ต่ำกว่าเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด ซึ่งเป็นข้อมูลเชิงประจักษ์ที่ยืนยันว่าปัญหาดังกล่าวจำเป็นต้องได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วน ผู้วิจัยจึงให้ความสำคัญกับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Cooperative Learning) ซึ่งเป็นกระบวนการที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนที่มีศักยภาพแตกต่างกันได้ร่วมมือกันทำงานในลักษณะกลุ่มย่อยอย่างมีระบบ เน้นการมีปฏิสัมพันธ์ การแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ และการร่วมรับผิดชอบต่อการงานเพื่อมุ่งสู่ความสำเร็จ (สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ, 2546)

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้คัดเลือกนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค LT (Learning Together) ของ David Johnson และ Roger Johnson มาใช้ในการแก้ปัญหา เนื่องจากเทคนิคนี้มีจุดเด่นที่เหมาะสมกับเด็กวัยประถมศึกษา โดยเน้นการจัดกลุ่มผู้เรียนลดความสามารถกลุ่มละ 4-5 คน และกำหนดให้สมาชิกทุกคนมีบทบาทหน้าที่ที่เท่าเทียมกันในการศึกษาเนื้อหา อภิปราย และร่วมกันทำงานเพื่อให้เกิดผลงานเพียงชิ้นเดียวของกลุ่ม อาศัยหลักการพึ่งพาอาศัยกันเชิงบวกและความรับผิดชอบส่วนบุคคล (สุคนธ์ สินธพานนท์ และคณะ, 2562) ซึ่งแตกต่างจากรูปแบบอื่นที่เน้นการแข่งขันระหว่างกลุ่ม การส่งเสริมให้เด็กช่วยเหลือกันในเทคนิค LT จึงช่วยลดช่องว่างการเรียนรู้ของเด็กอ่อนและฝึกทักษะทางสังคมได้ดีกว่า ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จตุพร ดวงศรี (2564) ที่ศึกษาการใช้เทคนิค LT ในระดับประถมศึกษาและพบว่าสามารถยกระดับผลสัมฤทธิ์และพฤติกรรมการทำงานกลุ่มในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษาได้อย่างมีนัยสำคัญ

วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค LT ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3
- 2) เพื่อศึกษาพฤติกรรมการมีส่วนร่วมระหว่างเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค LT ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

สมมติฐานการวิจัย

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ชุมชนของเรา โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค LT ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยไว้ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ในศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาแพงงามบอนสวรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 14 โรงเรียน ห้องเรียนจำนวน 14 ห้อง มีนักเรียนจำนวนทั้งสิ้น 195 คน ซึ่งทำการสุ่มแบบกลุ่ม โดยกำหนดกลุ่มนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 เป็นจำนวน 14 กลุ่ม แล้วดำเนินการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 1 โรงเรียน พบว่า ได้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จากโรงเรียนบ้านแพงหนองเหนือ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 มีจำนวนนักเรียนทั้งหมด 27 คน เป็นกลุ่มตัวอย่าง

เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย

เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สาระที่ 5 ภูมิศาสตร์ หน่วยการเรียนรู้ที่ 8 เรื่อง ชุมชนของเรา จำนวน 10 แผน เวลา 10 ชั่วโมง

ตัวแปรในการวิจัย

ตัวแปรต้น (Independent Variable) คือ การจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค LT

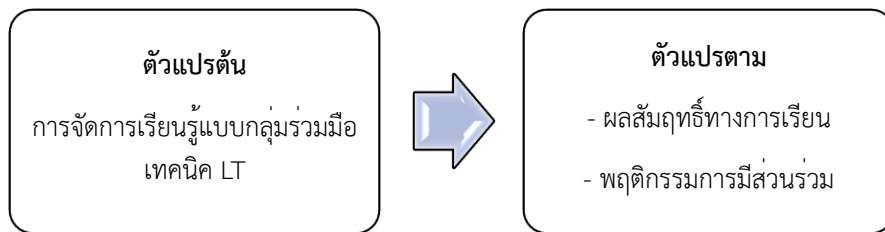
ตัวแปรตาม (Dependent Variables) ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พฤติกรรมการมีส่วนร่วม

ขอบเขตด้านสถานที่

โรงเรียนบ้านแพงหนองเหนือ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3

กรอบแนวคิดการวิจัย

ในการกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค LT (Learning Together) ของ เดวิด จอห์นสัน และโรเจอร์ จอห์นสัน (Johnson & Johnson, 1991) ซึ่งระบุว่าเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนภายในกลุ่มย่อยตระหนักถึงความสามารถร่วมมือกันทำงานเพื่อเป้าหมายความสำเร็จของส่วนรวม โดยอาศัยหลักการพึ่งพาอาศัยกัน เชิงบวกและความรับผิดชอบในบทบาทหน้าที่ของตนเอง ผสานรวมกับแนวคิดการวัดและประเมินผล การเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) นำมาเชื่อมโยงเพื่อบูรณาการผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้สาระภูมิศาสตร์ร่วมกับการพัฒนาพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของสมาชิกร่วมกันเป็นทีม ผู้วิจัยจึงได้สรุปและกำหนดความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้นและตัวแปรตามเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 แผนภาพกรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

แบบแผนการทดลอง

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้แบบแผนการทดลองแบบกลุ่มเดียวทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน (One-group Pretest-Posttest Design) (อริญ ชูกระเดื่อง, 2557) ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แบบแผนการทดลอง One-group Pretest-Posttest Design

กลุ่ม	Pre-test	Treatment	Post-test
ทดลอง	O _{pre}	X	O _{post}
เมื่อ	X	เป็นตัวแปรสาเหตุที่จัดกระทำ (Treatment)	
	O _{pre}	เป็นผลการทดสอบก่อนทดลอง	
	O _{post}	เป็นผลการทดสอบหลังทดลอง	

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1) แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค LT เรื่อง ชุมชนของเรา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 10 แผน มีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมของแผนอยู่ระหว่าง 4.59-4.76 โดยมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ชุมชนของเรา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 เป็นแบบทดสอบแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 3 ตัวเลือก 30 ข้อ มีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.8 -1.00 ค่าความยาก (p) มีค่าอยู่ระหว่าง 0.20 – 0.77 และค่าอำนาจจำแนก (B) มีค่าอยู่ระหว่าง 0.20 – 0.43 ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ (Reliability) เท่ากับ 0.96

3) แบบประเมินพฤติกรรมการมีส่วนร่วม เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ ใช้เกณฑ์การให้ คะแนนแบบรูบริกส์ (Rubric) โดยเนื้อหาที่ต้องการประเมินแบ่งออกเป็น 3 ด้าน

ดังนี้ 1) ด้านบทบาท ความเป็นผู้นำ 2) ด้านการเป็นสมาชิกที่ดี 3) ด้านกระบวนการทำงานเป็นทีม จำนวน 15 ข้อ มีค่า IOC ระหว่าง 0.60 - 1.00

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการดำเนินการทดลองกับนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยได้เริ่มต้นจากการขอหนังสือจากคณะครู ศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม เพื่อขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลในโรงเรียนบ้านแพ่งหนองเหนือ อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม จากนั้นทำการทดสอบก่อนเรียน (Pre-test) กับนักเรียนกลุ่มตัวอย่างด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจำนวน 30 ข้อ เพื่อเก็บคะแนนผลสอบก่อนเรียน แล้วจึงเข้าสู่ขั้นตอนการดำเนินการทดลองโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค LT เรื่อง ชุมชนของเรา ตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นจำนวน 10 แผน แผนละ 1 ชั่วโมง รวมทั้งสิ้น 10 ชั่วโมง โดยไม่รวมเวลาทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน พร้อมทั้งบันทึกข้อมูล เก็บคะแนนใบงาน และสังเกตทักษะการเรียนรู้ของนักเรียนจนครบทุกแผนการจัดการเรียนรู้ เมื่อสิ้นสุดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ดังกล่าว ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบหลังเรียน (Post-test) ด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและแบบประเมินพฤติกรรมที่มีส่วนร่วมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จากนั้นนำผลมาตรวจให้คะแนนและบันทึกคะแนนเก็บไว้ และในขั้นตอนสุดท้าย ผู้วิจัยได้นำข้อมูลทั้งหมดที่ได้จากการทดลองไปดำเนินการวิเคราะห์ทางสถิติ เพื่อสรุปผลการทดลองตามวัตถุประสงค์

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลของการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ เรื่อง ชุมชนของเรา โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค LT ด้วยการใช้สถิติทดสอบทีแบบกลุ่มไม่อิสระ (Dependent Samples t-test) นอกจากนี้ ยังได้ทำการวิเคราะห์พฤติกรรมที่มีส่วนร่วมของนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง โดยนำคะแนนที่ได้จากแบบประเมินพฤติกรรมที่มีส่วนร่วมมาคำนวณค่าทางสถิติ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยพิจารณาเกณฑ์การแปลความหมายของค่าเฉลี่ย ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2543)

ค่าเฉลี่ย	4.51-5.00	หมายถึง	นักเรียนมีพฤติกรรมที่มีส่วนร่วมในระดับ มากที่สุด
	3.51-4.50	หมายถึง	นักเรียนมีพฤติกรรมที่มีส่วนร่วมในระดับ มาก
	2.51-3.50	หมายถึง	นักเรียนมีพฤติกรรมที่มีส่วนร่วมในระดับ ปานกลาง
	1.51-2.50	หมายถึง	นักเรียนมีพฤติกรรมที่มีส่วนร่วมในระดับ น้อย
	1.00-1.50	หมายถึง	นักเรียนมีพฤติกรรมที่มีส่วนร่วมในระดับ น้อยที่สุด

ผลการวิจัย

1) การวิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค LT เรื่อง ชุมชนของเรา

ก่อนดำเนินการวิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้น เพื่อพิจารณาการแจกแจงของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผลการทดสอบพบว่า ข้อมูลคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีการแจกแจงเป็นไปตามปกติ ($K.S. = .645, p > .05$) ซึ่งเป็นไปตามข้อตกลงเบื้องต้น ผู้วิจัยจึงเลือกใช้สถิติทดสอบที่แบบกลุ่มไม่อิสระ (Dependent Samples t-test) ในการวิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วย Dependent Samples t-test

การทดสอบ	จำนวนนักเรียน (n)	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	t	sig
ก่อนเรียน	27	30	15.18	2.87	20.336*	.000
หลังเรียน	27	30	26.44	1.31		

* $p < .05$

จากตารางที่ 2 ข้อมูลชี้ให้เห็นว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค LT ก่อนเรียนมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 15.18 (S.D.=2.87) และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 26.44 (S.D.=1.31) พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการวิจัยนี้สะท้อนให้เห็นว่าการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือช่วยยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2) การวิเคราะห์พฤติกรรมการมีส่วนร่วม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 เรื่องชุมชนของเรา มุ่งเน้นศึกษาพฤติกรรมการปฏิบัติงานกลุ่มของผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ผ่านการสังเกตและประเมินผลด้วยแบบประเมินพฤติกรรมการมีส่วนร่วมโดยใช้ หาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) รายข้อได้ผลดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานพฤติกรรมการเรียนรู้การมีส่วนร่วมของนักเรียน

ข้อที่	แบบสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้การมีส่วนร่วม	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ด้านที่ 1 การมีส่วนร่วมในการทำงานกลุ่ม				
1	เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มอย่างกระตือรือร้น	4.52	0.51	มากที่สุด
2	แสดงความคิด ความเห็นในระหว่างการทำงานกลุ่ม	4.44	0.51	มาก
3	รับฟังความคิดเห็นของสมาชิกในกลุ่ม	4.67	0.48	มากที่สุด
4	แสดงความคิดเห็นโดยไม่ขัดแย้งหรือขัดจังหวะผู้อื่น	4.63	0.49	มากที่สุด

ข้อที่	แบบสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้การมีส่วนร่วม	$\bar{X}$	S. D.	แปลผล
5	ยอมรับและเคารพความคิดเห็นที่แตกต่างจากตนเอง	4.56	0.51	มากที่สุด
ด้านที่ 2 ความรับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่ในกลุ่ม				
6	ปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย	4.56	0.51	มากที่สุด
7	ช่วยเหลือสมาชิกในกลุ่มในการทำงาน	4.96	0.19	มากที่สุด
8	ส่งงานกลุ่มตรงตามเวลาที่กำหนด	4.96	0.19	มากที่สุด
9	กระตือรือร้นในการแก้ปัญหาหรืออุปสรรคของกลุ่ม	4.30	0.47	มาก
10	ตรวจสอบความถูกต้องของงานกลุ่มก่อนนำเสนอ	4.96	0.19	มากที่สุด
ด้านที่ 3 การสื่อสารและการทำงานร่วมกัน				
11	ใช้ภาษาที่สุภาพในการสื่อสารกับสมาชิก	4.59	0.50	มากที่สุด
12	ร่วมตัดสินใจภายในกลุ่มอย่างเป็นประชาธิปไตย	4.44	0.51	มาก
13	สื่อสารอย่างชัดเจน เข้าใจง่าย	4.37	0.49	มาก
14	ส่งเสริมให้สมาชิกทุกคนมีโอกาสพูดและแสดงความคิด	4.48	0.51	มาก
15	ร่วมมือกับสมาชิกอย่างมีมารยาท ไม่แสดงความขัดแย้ง	4.48	0.51	มาก
รวม		4.60	0.44	มากที่สุด

จากตารางที่ 3 ข้อมูลชี้ให้เห็นว่า พฤติกรรมการมีส่วนร่วมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค LT เรื่อง ชุมชนของเรา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.60$, S.D. = 0.44) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านที่ 2 ความรับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่ในกลุ่ม หัวข้อช่วยเหลือสมาชิกในกลุ่มในการทำงาน, ส่งงานกลุ่มตรงตามเวลาที่กำหนด และตรวจสอบความถูกต้องของงานกลุ่มก่อนนำเสนอ ($\bar{X} = 4.96$, S.D. = 0.19) รองลงมา คือ ด้านที่ 1 การมีส่วนร่วมในการทำงานกลุ่ม หัวข้อรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกในกลุ่ม ($\bar{X} = 4.67$, S.D. = 0.48) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ หัวข้อกระตือรือร้นในการแก้ปัญหาหรืออุปสรรคของกลุ่ม ($\bar{X} = 4.30$, S.D. = 0.47) ทั้งนี้ ผลการวิเคราะห์พฤติกรรมดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า กระบวนการเรียนรู้แบบร่วมมือช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดทักษะการปฏิบัติงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีระบบ สมาชิกภายในกลุ่มมีความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนเอง มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และช่วยเหลือเกื้อกูลกันเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์การเรียนรู้ร่วมกัน ซึ่งสอดคล้องกับหลักการพื้นฐานของการเรียนรู้แบบร่วมมือ

อภิปรายผลการวิจัย

1) ผลการพัฒนาผลสัมฤทธิ์และพฤติกรรมการเรียนการมีส่วนร่วม เรื่อง ชุมชนของเรา โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค LT (Learning Together) นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ชุมชนของเรา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สาระที่ 5 ภูมิศาสตร์ หลังเรียนโดยได้รับการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมแบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค LT สูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เนื่องมาจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมแบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค LT เป็นการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนร่วมมือกันทำงานเป็นกลุ่ม สมาชิกแต่ละคนในกลุ่มมีหน้าที่อย่างชัดเจนในการทำงาน มีความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนเอง มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและช่วยเหลือพึ่งพากันภายในกลุ่ม มีการกำหนดขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ อย่างเป็นระบบ ผู้เรียนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทั้ง 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นเตรียม ขั้นการจัดการเรียนรู้ ขั้นทำกิจกรรมกลุ่ม ขั้นตรวจสอบผลงานและทดสอบและขั้นสรุปบทเรียนประเมินผลการทำงานกลุ่ม มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และช่วยเหลือพึ่งพากันภายในกลุ่ม ทำให้การดำเนินงานเป็นระบบและบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้

สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปรีดา สงวนทรัพย์ (2561) ได้ทำการศึกษาผลการ จัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค LT ร่วมกับแผนผังความคิด เรื่อง แรง และความดัน ที่มีต่อ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการเขียนทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 5 โรงเรียนประถมศึกษา ฆานาดกลาง อำเภอดงหลวง จังหวัดพิจิตร พบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยการ จัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค LT ร่วมกับแผนผังความคิด เรื่อง แรงและความดัน มีผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนวิทยาศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เช่นเดียวกับ จตุพร ดวงศรี (2564) ที่พัฒนา กิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ ประกอบแผนผังความคิด เรื่อง อยุธยาและธนบุรีของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่า นักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนด้วยแผนการจัดการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือประกอบแผนผัง ความคิด เรื่อง อาณาจักรอยุธยาและธนบุรีมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

นอกจากนี้ ชนินทร พุ่มบัณฑิต (2563) ศึกษาเรื่อง การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยเทคนิคการสอนแบบร่วมมือ (Learning Together : LT) สำหรับการเรียนการสอนวิชาการคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมทางธุรกิจ ในยุคไทยแลนด์ 4.0 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาชั้นปีที่ 3 กลุ่ม 101 ที่ ศึกษาวิชาการคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมทางธุรกิจ หลังการจัดการเรียนการสอนแบบกลุ่ม เรียนรู้ร่วมกัน (Learning Together: LT) สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนการสอนแบบกลุ่ม เรียนรู้ร่วมกัน (Learning Together: LT) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สะท้อนให้เห็นว่าการเรียนรู้แบบกลุ่มเรียนรู้ร่วมกันนั้นมีความเหมาะสม กับบริบทของนักศึกษา ชั้นปีที่ 3 กลุ่ม 101 แขนงวิชาการจัดการ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม

2) พฤติกรรมการเรียนการมีส่วนร่วม เรื่อง ชุมชนของเรา โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค LT (Learning Together) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค LT มีทักษะการทำงานเป็นทีมสูงขึ้นและอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจาก นักเรียนส่วนใหญ่สามารถทำงานกลุ่มได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะด้านการมีส่วนร่วม ซึ่งนักเรียนแสดงความกระตือรือร้นและรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น สอดคล้องกับแนวคิดของ Johnson & Johnson ที่เน้นย้ำว่าการทำงานกลุ่มต้องอาศัยทักษะการฟังและการแสดงความคิดเห็นอย่างสร้างสรรค์ ด้านความรับผิดชอบนักเรียนส่วนใหญ่ปฏิบัติตามบทบาทที่ได้รับมอบหมายและช่วยเหลือสมาชิกกลุ่ม แสดงให้เห็นถึงการพัฒนาทักษะการพึ่งพาซึ่งกันและกัน ส่วนด้านการสื่อสาร นักเรียนส่วนใหญ่ใช้ภาษาสุภาพและร่วมตัดสินใจอย่างเป็นประชาธิปไตย สอดคล้องกับหลักการ Cooperative Learning ที่เน้นการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ

นอกจากนี้ Gillies (2016) ยังได้ข้อสรุปว่า ผู้เรียนแต่ละทีมปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ ตามที่ได้รับมอบหมาย ซึ่งนอกจากหน้าที่หลักของตนเองแล้ว ในการทำกิจกรรมกลุ่มผู้เรียนทุกคน ในกลุ่มสามารถช่วยเหลือซึ่งกันและกันได้ภายในกลุ่ม โดยบทบาทหน้าที่ของแต่ละคนจะสลับเปลี่ยน หมุนเวียนกันไป ในแต่ละครั้งของการทำกิจกรรม ครูทำหน้าที่สังเกตการทำงานของกลุ่ม คอยเป็น ผู้อำนวยความสะดวก ให้ความกระจ่างในกรณีที่ผู้เรียนสงสัยหรือต้องการความช่วยเหลือ จึงส่งผลให้ ผู้เรียนมีโอกาสได้แสดงบทบาทความเป็นผู้นำ บทบาทการเป็นสมาชิกของทีม และได้ฝึกกระบวนการ ทำงานร่วมกันเป็นทีม ผลการวิจัยในประเด็นพฤติกรรมการมีส่วนร่วมและการทำงานกลุ่มดังกล่าว ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ นพรัตน์ ดานาคำ และคณะ (2567) ที่ได้พัฒนาพฤติกรรมการทำงานเป็นกลุ่มโดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบร่วมมือ ในรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งพบว่าผู้เรียนมีพฤติกรรมการทำงานเป็นกลุ่มผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ทุกคน โดยภาพรวมอยู่ในระดับที่ดี และมีความคงทนของพฤติกรรมการทำงานกลุ่มอย่างต่อเนื่องหลังจากได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ วรณิดา บุศเนตร และทัชชวัฒน์ เหล่าสุวรรณ (2567) ที่ศึกษาการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม ในรายวิชาสังคมศึกษา ซึ่งผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าผู้เรียนมีพฤติกรรมการทำงานกลุ่มหลังการเรียนรู้ในระดับดีมาก อีกทั้งยังช่วยผลักดันให้ผู้เรียนทุกคนเกิดการพัฒนาพฤติกรรมการทำงานกลุ่มผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ครบทุกด้าน สิ่งเหล่านี้ยังชี้ชัดว่าการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนปฏิสัมพันธ์กันภายใต้โครงสร้างกลุ่มเรียนรู้แบบร่วมมือ เป็นเครื่องมือสำคัญที่สามารถยกระดับและพัฒนาพฤติกรรมการทำงานเป็นทีมรวมถึงการมีส่วนร่วมของสมาชิกร่วมกันได้อย่างเป็นรูปธรรม

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้ จากผลการวิจัยมีข้อเสนอแนะในการนำไปประยุกต์ใช้ โดยควรนำเสนอผลการวิจัยต่อคณะกรรมการฝ่ายวิชาการเพื่อพิจารณาเสนอเป็นรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุก (Active Learning) สำหรับนำไปขยายผลและปรับใช้ในหน่วยการเรียนรู้อื่น รวมถึงกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ นอกจากนี้ ในการนำวิธีการสอนแบบมีส่วนร่วมโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค LT ไปใช้ ครูผู้สอนจำเป็นต้องเตรียมความพร้อมล่วงหน้าเพื่อรับมือและกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ร่วมกัน ตลอดจนควรจัดกิจกรรมที่หลากหลายและออกแบบวิธีการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากเป็นรูปแบบการเรียนรู้แบบกลุ่ม หากไม่มีการวางแผนและบริหารจัดการเวลาที่ดีอาจส่งผลให้กระบวนการจัดการเรียนการสอนเกิดความล่าช้าได้

ข้อเสนอแนะเพื่อทำการวิจัยครั้งต่อไป สำหรับการวิจัยครั้งต่อไป ควรมีการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ (LT) ที่มุ่งเน้นบทบาทและการมีส่วนร่วมของสมาชิกทุกคนภายในกลุ่มอย่างเท่าเทียมกัน โดยจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการทำงานกลุ่ม ร่วมกับการสังเกตพฤติกรรมของผู้เรียนอย่างใกล้ชิดเพื่อการให้คำแนะนำที่เหมาะสมเมื่อเกิดปัญหา ตลอดจนปรับเปลี่ยนกิจกรรมให้สอดคล้องกับระดับความสามารถของนักเรียนแต่ละกลุ่ม ยิ่งไปกว่านั้น สถานศึกษาควรส่งเสริมและจัดอบรมเชิงปฏิบัติการให้แก่ครูผู้สอนเกี่ยวกับเทคนิค LT และการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดกิจกรรมกลุ่ม ควบคู่ไปกับการสนับสนุนสื่อและแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย อันจะเป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่มได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- จตุพร ดวงศรี. (2564). *การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือประกอบแผนผังความคิด เรื่อง อาณาจักรอยุธยาและธนบุรี ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5*. (วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ชนินทร์ พุ่มบัณฑิต. (2563). *การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยเทคนิคการสอนแบบร่วมมือ (Learning Together: LT) สำหรับการเรียนการสอนวิชาการคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมทาง ธุรกิจ ในยุคไทยแลนด์ 4.0*. วารสารจันทร์เกษมสาร, 26(1), 61–73.
- นพรัตน์ ตานาคำ, พระมหาคณาวุฒิ อคคปัญโญ (บำรุงทรัพย์), พระมหานพพร อภิพนโธ (ศรีวัฒนกุล ชัย), & พระสุพล อาภรณ์ (ไกรรอด). (2567). *การพัฒนาพฤติกรรมการทำงานเป็นกลุ่ม โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบร่วมมือเรื่องประเพณีและวัฒนธรรมท้องถิ่น วิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนคลองบางกระทึก*. วารสารสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม, 5(1), 38–47.

- บุญชม ศรีสะอาด. (2543). *การวิจัยเบื้องต้น*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ปาริฉัตร สกวนทรัพย์. (2561). *การศึกษาผลกระทบของเทคโนโลยีการเรียนรู้ (LT) ต่อการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี.
- โรงเรียนบ้านแพงหนองเหนือ. (2564). *รายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา (Self Assessment Report: SAR) ประจำปีการศึกษา 2564*. มหาสารคาม: โรงเรียนบ้านแพงหนองเหนือ.
- วรรณิดา บุคเนตร และทัชชววัฒน์ เหล่าสุวรรณ. (2567). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม โดยใช้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคเกมกลุ่มแข่งขันของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม*, 18(2), 29-37.
- สมพร โตนวล. (2551). *การสอนสังคมศึกษา*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579*. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค จำกัด.
- สุคนธ์ สินธพานนท์, พงษ์จันทร์ สุขยิ่ง, จินตนา วีระเกียรติสุนทร และพิศมัย นภารัตน์. (2562). *หลากหลายวิธีสอน เพื่อพัฒนาคุณภาพเยาวชนไทย*. กรุงเทพฯ: เทคนิคพรินต์.
- สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ. (2551). *21 วิธีจัดการเรียนรู้: เพื่อพัฒนากระบวนการคิด*. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัดภาพพิมพ์.
- อรัญ ชูยกระเดื่อง. (2557). *การวิจัยทางการศึกษา*. มหาสารคาม: ตักสิลาการพิมพ์.
- Gillies, R. M. (2016). *Cooperative Learning: Review of Research and Practice*. Brisbane: University of Queensland.
- Johnson, D. W., & Johnson, R. T. (1991). *Learning Together and Alone: Cooperative, Competitive, and Individualistic Learning*. Boston: Allyn and Bacon.